מערך לכיתה ג'

היש צוהלת ושמחה כמוני מסכה?

תמצית המערך: נלמד מהי מסכה, מה מקורה ומהותה. נעמוד על המתח שבין כסוי והסתרה לבין הצגה וחשיפה של דברים אחרים. נברר מה הקשר בין מסכה והתחפשות לבין חג פורים וסיפור מגילת אסתר. נבדוק איזה שימוש אנו עושים במסכות ותחפושות בחיי היום-יום, ונתנסה בהכנת מסכות.

<u>מהי מסכה?</u>

- מה מקור המילה ומה היא מלמדת אותנו על המסכה.
- נלמד מה מקור התופעה של שימוש במסכה.

<u>"נהפוך הוא"- למה מתחפשים בפורים?</u>

- הכרות עם מנהג ההתחפשות בחג.
- היכן מתחפשים במגילת אסתר? איזו הסתרת זהות יש במגילה ומדוע? (קריאה בפסוקים מהמגילה)

<u>כל העולם במה</u>

- איפה אנחנו משתמשים בתחפושות ובמסכות בחיי היום-יום, ולמה?

<u>המסכה שלי</u>

- יצירת מסכות (בשיעור אמנות/ מלאכה) קישוט המסכות, על-פי היבטים של הזהות שלי.

שיר המסכות

מילים: לוין קיפניס

לחן: נחום נרדי

זָקָן אָרֹךְ לִי עַד בִּרְכַּיִם
שָׂפָם אָרֹךְ לִי אַמָּתַיִם

הֲיֵשׁ צוֹהֶלֶת וּשְׂמֵחָה
כָּמוֹנִי מַסֵּכָה חָה חָה?
הֲיֵשׁ צוֹהֶלֶת וּשְׂמֵחָה
כָּמוֹנִי מַסֵּכָה?

קַרְנַיִם לִי קַרְנֵי הַתַּיִשׁ
שִׁנַּיִם לִי שִׁנֵּי הַלַּיִשׁ

הֲיֵשׁ צוֹהֶלֶת וּשְׂמֵחָה...

מִלְּפָנַי צַמָּה עִם סֶרֶט
מֵאֲחוֹרַי זָנָב תִּפְאֶרֶת

הֲיֵשׁ צוֹהֶלֶת וּשְׂמֵחָה...

מכון שיטים
ארכיון החגים הקיבוצי

מה מאחורי המסכה?

<u>מהלך השיעור:</u>

1. פרוש מילולי – כותבים את המילה "מסכה" על הלוח.
2. אילו מילים מזכירה לכם המילה מסכה? אילו מילים מתחבאות בתוכה? (מסך, סכה – כתיב חסר) מה הקשר בין מסך למסכה? (שניהם קשורים להצגות, בשניהם מסתירים משהו (את הפנים או את הבמה או אחורי הקלעים))
3. מראים תמונות של מסכות ושואלים מה משותף למסכות? איך הן נראות? למה הן משמשות? (בנספח)
4. <u>הסבר על המסכה:</u> מסכה היא חפץ המכסה חלק מן הפנים. המסכה משמשת לתת אופי לדמות באירועים או טקסים דתיים. מקור המילה 'מסכה' הוא כנראה מן המילה הלטינית מסקה (Masca) שפרושה רוח רפאים. ביהדות נעשה שימוש במסכה כחלק מתחפושת פורים. המסכה העתיקה ביותר בעולם, מן האלף השביעי לפני הספירה, נמצאה בארץ ישראל, באזור חברון. המסכה, עשויה אבן גיר, שימשה כנראה כחפץ בטקס דתי. ביוון הקדומה שימשה המסכה כאביזר בתיאטרון. מקורו של התיאטרון הוא בטקסים דתיים.

<u>הסיבות לשימוש במסכה:</u>

- להצגת רגש.
- לתיאור דמויות נשים (שלא הורשו להופיע בתיאטרון היווני).
- הגברת הקול – מבנה המסכה אפשר הגברה של קול השחקן בתיאטרון היווני הפתוח. המסכות נשאו אופי מצחיק (סאטירי) או עצוב (טראגי), בהתאם למחזה.

<u>שאלות:</u>

1. אילו מהמאפיינים של המסכה גילינו מהסתכלות על התמונות?
2. מהי המסכה העתיקה ביותר בעולם? מתי והיכן נמצאה?
3. למה שימשו המסכה בעידן העתיק? (פולחן, טקס דתי)
4. למה משמשות מסכות היום? מי לובש מסכה אילו בעלי מקצוע? (שחקן, ליצן, רופא, מסגר, חייל) (מסכות תיאטרון, מסכות אב"כ, מסכות פורים)
5. מה הקשר בין המילה "מסכה" לתכונות המסכה? מסך – הסתרה מסתיר את הפנים כדי לשמור עליהם או כדי להציג משהו אחר.

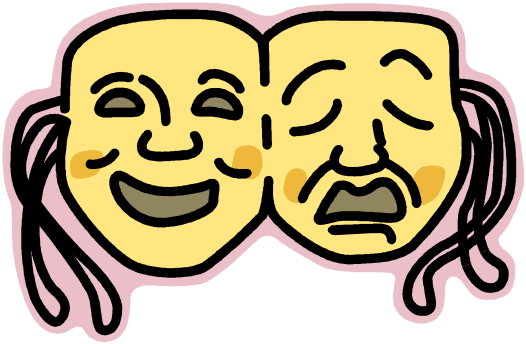











נהפוך הוא – מדוע מתחפשים בפורים?

<u>מהלך שיעור:</u>

<u>נסביר</u>: בפורים נהוג להתחפש וללבוש מסכות, וגם לערוך תהלוכת תחפושות עדלאידע.

מה מקור המנהג? מה הקשר בין התחפשות, ומסכות לחג פורים?

<u>התחפשות והסתרה במגילת אסתר</u>

<u>אסתר מסתירה את זהותה</u>

ז וַיְהִי אֹמֵן אֶת-הֲדַסָּה, הִיא אֶסְתֵּר בַּת-דֹּדוֹ--כִּי אֵין לָהּ, אָב וָאֵם;

ח וַיְהִי, בְּהִשָּׁמַע דְּבַר-הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ,...; וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר אֶל-בֵּית הַמֶּלֶךְ, אֶל-יַד הֵגַי שֹׁמֵר הַנָּשִׁים. ט וַתִּיטַב הַנַּעֲרָה בְּעֵינָיו, וַתִּשָּׂא חֶסֶד לְפָנָיו, וַיְבַהֵל אֶת-תַּמְרוּקֶיהָ וְאֶת-מָנוֹתֶהָ לָתֵת לָהּ, וְאֵת שֶׁבַע הַנַּעֲרוֹת הָרְאֻיוֹת לָתֶת-לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ; וַיְשַׁנֶּהָ וְאֶת-נַעֲרוֹתֶיהָ לְטוֹב, בֵּית הַנָּשִׁים.

י לֹא-הִגִּידָה אֶסְתֵּר, אֶת-עַמָּהּ וְאֶת-מוֹלַדְתָּהּ: כִּי מָרְדֳּכַי צִוָּה עָלֶיהָ, אֲשֶׁר לֹא-תַגִּיד.

<u>שאלות:</u>

1. אילו שמות יש לאסתר? באיזה שם היא מפורסמת?
2. מדוע יש לה שני שמות?
3. למה השם "הדסה" הוא השם הנסתר ו"אסתר" הוא השם הגלוי? (רמז יש אלה בשם אשתר אשתורת)
4. מה מבקש מרדכי מאסתר להסתיר?
5. למה לדעתכם אסתר מסתירה את זהותה? מה זה אומר על מעמד היהודים בפרס?
6. איך עוזרת לאסתר ה"תחפושת"?

מכון שיטים
ארכיון החגים הקיבוצי

מרדכי לובש בגדי אבל

א וּמָרְדֳּכַי, יָדַע אֶת-כָּל-אֲשֶׁר נַעֲשָׂה, **וַיִּקְרַע מָרְדֳּכַי אֶת-בְּגָדָיו, וַיִּלְבַּשׁ שַׂק וָאֵפֶר**; וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר, וַיִּזְעַק זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה. ב וַיָּבוֹא, עַד לִפְנֵי שַׁעַר-הַמֶּלֶךְ: **כִּי אֵין לָבוֹא אֶל-שַׁעַר הַמֶּלֶךְ, בִּלְבוּשׁ שָׂק**. ג וּבְכָל-מְדִינָה וּמְדִינָה, מְקוֹם אֲשֶׁר דְּבַר-הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מַגִּיעַ--אֵבֶל גָּדוֹל לַיְהוּדִים, וְצוֹם וּבְכִי וּמִסְפֵּד; שַׂק וָאֵפֶר, יֻצַּע לָרַבִּים. ד ותבואינה (וַתָּבוֹאנָה) נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ, וַיַּגִּידוּ לָהּ, וַתִּתְחַלְחַל הַמַּלְכָּה, מְאֹד; **וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת-מָרְדֳּכַי, וּלְהָסִיר שַׂקּוֹ מֵעָלָיו--וְלֹא קִבֵּל**. (מגילת אסתר פרק ד)

שאלות:

1. למה מרדכי לובש שק? מה מבטא השק והאפר?
2. למה אסור לבוא לשער המלך בלבוש כזה? איך צריך להתלבש בכניסה לארמון?
3. למה אסתר שולחת למרדכי בגדים?
4. למה מרדכי מסרב להחליף את בגדיו? מה הוא רוצה להגיד לה ולכולם בעזרת הבגדים?

אסתר לובשת מלכות

א וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, **וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת**, וַתַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית-הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית, נֹכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ; וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל-כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ, בְּבֵית הַמַּלְכוּת, נֹכַח, פֶּתַח הַבָּיִת. ב **וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת-אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה, עֹמֶדֶת בֶּחָצֵר--נָשְׂאָה חֵן, בְּעֵינָיו**; וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר, אֶת-שַׁרְבִיט הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ... (מגלת אסתר פרק ה)

שאלות:

1. מה אסתר לובשת? מדוע חשוב מה לבשה?
2. איך משפיעה ה"תחפושת" של אסתר על אחשוורש?

<u>כבה יעשה לאיש אשר המלך חפץ בייקרו – לבוש של כבוד</u>

ו וַיָּבוֹא, הָמָן, וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ, מַה-לַּעֲשׂוֹת בָּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ; וַיֹּאמֶר הָמָן, בְּלִבּוֹ, לְמִי יַחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יְקָר, יוֹתֵר מִמֶּנִּי. ז וַיֹּאמֶר הָמָן, אֶל-הַמֶּלֶךְ: אִישׁ, אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ. ח **יָבִיאוּ לְבוּשׁ מַלְכוּת, אֲשֶׁר לָבַשׁ-בּוֹ הַמֶּלֶךְ; וְסוּס, אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ, וַאֲשֶׁר נִתַּן כֶּתֶר מַלְכוּת, בְּרֹאשׁוֹ.** ט וְנָתוֹן הַלְּבוּשׁ וְהַסּוּס, עַל-יַד-אִישׁ מִשָּׂרֵי הַמֶּלֶךְ הַפַּרְתְּמִים, וְהִלְבִּישׁוּ אֶת-הָאִישׁ, אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ; וְהִרְכִּיבֻהוּ עַל-הַסּוּס, בִּרְחוֹב הָעִיר, וְקָרְאוּ לְפָנָיו, כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ. י וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן, **מַהֵר קַח אֶת-הַלְּבוּשׁ וְאֶת-הַסּוּס כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ, וַעֲשֵׂה-כֵן לְמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי,** הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ: אַל-תַּפֵּל דָּבָר, מִכֹּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. יא **וַיִּקַּח הָמָן אֶת-הַלְּבוּשׁ וְאֶת-הַסּוּס, וַיַּלְבֵּשׁ אֶת-מָרְדֳּכָי; וַיַּרְכִּיבֵהוּ, בִּרְחוֹב הָעִיר, וַיִּקְרָא לְפָנָיו, כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ.** (מגילת אסתר פרק ו)

<u>שאלות:</u>

1. מה המן מציע לעשות למי שהמלך רוצה לכבד?
2. אילו בגדים צריך להלביש את האיש? למה בגדים כאלו? מה מסמלים בגדי מלך וכתר?

<u>נהפוך הוא – שינוי הגורל ושינוי הזהות</u>

טו **וּמָרְדֳּכַי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ, בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וָחוּר, וַעֲטֶרֶת זָהָב גְּדוֹלָה, וְתַכְרִיךְ בּוּץ וְאַרְגָּמָן;** וְהָעִיר שׁוּשָׁן, צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה. טז **לַיְּהוּדִים, הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה, וְשָׂשׂוֹן, וִיקָר.** יז וּבְכָל-מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל-עִיר וָעִיר, מְקוֹם אֲשֶׁר דְּבַר-הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מַגִּיעַ, שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן לַיְּהוּדִים, מִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב; **וְרַבִּים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ, מִתְיַהֲדִים--כִּי-נָפַל פַּחַד-הַיְּהוּדִים, עֲלֵיהֶם.** (מגילת אסתר פרק ח)

א וּבִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ הוּא-חֹדֶשׁ אֲדָר, בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ, אֲשֶׁר הִגִּיעַ דְּבַר-הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ, לְהֵעָשׂוֹת: **בַּיּוֹם, אֲשֶׁר שִׂבְּרוּ אֹיְבֵי הַיְּהוּדִים לִשְׁלוֹט בָּהֶם, וְנַהֲפוֹךְ הוּא, אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְּהוּדִים הֵמָּה בְּשֹׂנְאֵיהֶם.** (מגילת אסתר פרק ט)

<u>שאלות:</u>

1. איך מרדכי לבוש ביציאתו מבית המלך? מה מרמז הלבוש המפואר?
2. מדוע משנים עמי הארץ זהותם? במה זה שונה מפתיחת המגילה בה אסתר הסתירה את זהותה?
3. למה מתכוון הביטוי "נהפוך הוא"? מה השתנה ביום הזה?

<u>הסבר מסכם:</u>

במגילת אסתר ישנן הרבה תחפושות, הסתרה של זהות, ושינויי זהות. השינוי הגדול ביותר הוא שינוי הגורל של העם היהודי בממלכת פרס, מעם נרדף ומסתתר בסכנת השמדה, לעם חזק המקורב לבית המלך ומגן על עצמו. כדי לבטא את התהפוכות והשינוי גם אנו משנים את זהותנו ליום אחד באמצעות התחפושות. ההתחפשות, ההצגות והשירה הם גם חלק ממצוות המשתה והשמחה של החג.

כל העולם במה – מסכות ותחפושות ביום-יום

<u>מהלך השיעור:</u>

1. <u>פתיחה</u>: רושמים על פתקים רגשות: שמחה, עצב, לגלוג- התנשאות, כעס, אהבה- חיבה, בלבול, התלהבות. על הלוח רושמים (או תולים פלקט) משפטים ממגלת אסתר:
   - מהודו ועד כוש מאה ועשרים ושבע מדינה.
   - רווח והצלה יעמדו ליהודים ממקום אחר.
   - מה שאלתך ומה בקשתך עד חצי המלכות.
   - ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו.
   - ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות ועטרת זהב.
   - מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב.
   - משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים.

מבקשים מתנדבים. כל מתנדב מקבל פתק ובו רגש, ועליו לקרוא את אחד המשפטים ברגש שכתוב לו בפתק. הכיתה צריכה לנחש איזה רגש הוא מציג. מנצח המתנדב שהכי הרבה תלמידים נחשו את הרגש שהציג.

2. <u>מסכות ותחפושות ביום יום</u>

הסתכלו בתמונות התאימו מי המתחפש, ומה המסכה או התחפושת שהוא לובש מבין האפשרויות למטה.

3. <u>לאילו מטרות משתמשים האנשים במסכות ובתחפושות שלהם?</u>
   - הגנה עצמית – מסכת אב"כ ומסכת המסגר.
   - הגנה על הסביבה – כמו מסכת הרופא.
   - העברת רגש, להצחיק – הליצן או השחקן.
   - סימון תפקיד ומעמד – מדי הצבא, כתר המלך, מדי אסיר.
   - ביטוי השתייכות לקבוצה – אוהדי קבוצת ספורט.

המסכה או התחפושת יכולה להסתיר את מה שאנחנו לא רוצים להראות, כמו אסתר שמסתירה את זהותה, אבל היא יכולה להיות גם ביטוי של משהו שאנחנו רוצים להראות כלפי חוץ, כמו הבגדים שהלבישו את מרדכי.

המסכה או התחפושת היא לא רק המסכה המוחשית או הבגד שאנחנו לובשים. מסכה יכולה להיות גם ביטוי של רגש או התנהגות (כמו במשחק שהתחלנו בו).

4. <u>תנו דוגמאות למצבים בהם אנו לובשים "מסכה" או "משחקים תפקיד" בחיי היום-יום, למשל:</u>

- אם חבר/ה שואל/ת על בגד חדש שקנה/תה והוא לא מוצא חן בעינינו אבל אנחנו לא רוצים להעליב.
- אם מגיעים אורחים ואנחנו מתנהגים קצת אחרת מבדרך כלל ומנסים להיות מנומסים במיוחד.

5. <u>שאלות לדיון:</u>

- האם קורה לכם שאתם מתנהגים אחרת במקומות שונים? למשל בבית ובבית-ספר או בחוג שאתם אוהבים?
- מה זה אמור שאנחנו מתנהגים אחרת במקומות שונים?
- האם זה אומר שאנחנו לא אמיתיים? או שאנחנו גמישים ויודעים להתאים את עצמנו למצב?

<u>סיכום</u>

אנחנו משתמשים במסכות ובתחפושות גם בחיי היום-יום: במסכות ותלבושות אמיתיות שמטרתן לסמן מעמד או תפקיד, השתייכות לקבוצה מסוימת, או להגן עלינו מסכנות; או במסכות סמליות, התנהגות באופנים שונים במקומות ובמצבים שונים. זה לא דבר רע, ומראה שאנחנו יודעים להשתנות ולהתאים עצמנו לסביבה, אבל צריך לשים לב שאת הדברים החשובים באמת אנחנו לא משנים. שיש לנו זהות אמיתית שהיא שלנו ואנחנו נאמנים לדברים שחשובים לנו.

מכון שיטים
ארכיון החגים הקיבוצי

<u>מסכות ותחפושות בחיי היום-יום</u>

הסתכלו בתמונות התאימו מי המתחפש, ומה המסכה או התחפושת שהוא לובש מבין האפשרויות למטה





















1. ליצן – מסכה מצחיקה.
2. מדי חייל – לאחידות ולהתאמה לתנאי שטח.
3. אוהדי כדורגל – להראות שייכות לקבוצה.
4. רופא – חלוק ומסכת מגן מחיידקים וזיהום.
5. מלך – להראות מעמד וכבוד.
6. מסכת אב"כ – להגנה מגז רעיל.
7. מסכת ריתוך – הגנה על הפנים מגיצים.
8. מסכת תאטרון – לשחקן לבטא רגש.
9. חרדי – להשתייך לקבוצה ולמסורת.
10. מדי אסיר – להבדיל מאנשים חופשיים, אחידות

המסכה שלי

בפעילות זו ניצור מסכות אישיות. מומלץ ליצור מסכות גבס בשיעור אמנות/ מלאכה, ואחרי שהתייבשו לצבוע בצבעי גואש, אך ניתן לעשות את הפעילות עם גירי שמן על בריסטול גזור בצורת מסכה.

<u>הנחיה:</u>

- חשבו מה מאפיין אתכם? מה התכונות שלכם? מה אתם אוהבים? לאילו קבוצות אתם שייכים?
- נסו לחשוב איך לבטא את הדברים המאפיינים אתכם בציור על המסכה שלכם.
- זכרו שהמסכה מסתירה וגם מציגה כלפי חוץ.
- אתם יכולים לצייר בחלק הפנימי של המסכה דברים אותם אתם לא מראים כלפי חוץ...

בתום הפעילות ניתן לעשות תערוכה של מסכות, או שכל אחד יציג ויסביר את המסכה שלו.אפשר להציג את המסכות בקבוצות וחברי הקבוצה ינחשו למה בחר כל אחד לעצב את המסכה שלו באופן הזה.

מכון שיטים | קיבוץ בית השיטה 1080100 | טלפון 04-6536344 | פקס 04-6532683 | דוא"ל machon@chagim.org.il | ע"ר 58-0459212 | פייסבוק מכון שיטים

נספח למורה

<u>מסכה</u>

"...קיימות שתי גישות בהן ניתן להציג את המסכה ביחס לזהותו של האדם! גישה אחת רואה את האדם כאישיות בסיסית מרכזית, שהמסכה החומרית, או המטפורית – מכסה עליה באירועים שונים, מסתירה אותה ואף מרמה את הבריות בהציגה את עצמה כאישיות האמיתית. הפסיכולוג קארל גוסטב יונג (1875-1961), למשל, השתמש במונח "פרסונה" כדי להדגיש את הצורה בה אנשים מתאימים את עצמם לסדר חברתי מסוים, בעודם מסתירים את המיוחד והאינטימי שבהם. הגישה השנייה, מניחה כי כל גילוי של האדם הוא זהות אמיתית אחרת. כל חיינו הם גילוי זה או אחר של זהויותינו והמסכה מציגה את ריבוי הזהויות. מבחינה חברתית, מצד אחד, המסכה עוזרת לאדם להסתיר, להגן על עצמו מפני פגיעות, ולהתאים את עצמו לנורמות הקיימות. ומצד שני היא צריכה להתאים לאישיות ה"אמיתית" של האדם, לנפש שעליה היא מגוננת. ..."

http://www.alternativit.co.il/Levy3.htm

הפרסונה – מסכת הנפש / אבי באומן

"כל העולם במה וכולנו שחקנים", אמר שייקספיר. בתקופתנו קביעה זו מקבלת משנה תוקף.

בתורת הנפש של קרל גוסטב יונג מכונה הדימוי החיצונית, ה"חזית" הייצוגית שהאדם מפנה כלפי החברה, בשם "**מסכת הנפש**" או "**פֶּרְסוֹנָה**" (בלטינית = תפקיד). המסכה שהנפש שמה על עצמה דומה ביסודה לתפקיד ששחקן מקבל על עצמו למלא על הבמה. זהו תפקיד מוסכם וקבוע מראש, המייצג דמות מוגדרת בלשהי: "המורה", "המנהלת", "הפסיכולוג", "האמן". הפרסונה מאפשרת הזדהות עם תפקידים חברתיים, מסגרות עבודה ומחוייבות.

הפרסונה אמורה ליצור מגע נכון בין החוץ לפְנים. מצד אחד עליה להסתיר ולהגן, להתאים את עצמה לנורמות הקיימות ולאפשר תפקוד, ומצד שני היא צריכה להתאים לאישיות ה"אמיתית" של האדם, לנפש שעליה היא מגוננת.

רצוי שמסכת הנפש לא תהיה רחוקה מן התכונות האישיות, לא קשיחה מדי וניתנת להסרה או לשינוי, ובעיקר – מודעת לבעליה. בלי התאמה כזאת הנפש הפנימית, החיה והנושמת, עלולה להיחנק מאחורי המסכה.

כדי שאדם יהיה מודע למסכה שלו עליו להביט אל תוכו פנימה, לגלות את טבעו ותכונותיו האמיתיים, הפרטיים. הוא צריך להעיר את סודותיו ופחדיו, בעסיו, סודותיו העמוקים, משאלותיו ותסביכיו, תרמיותיו העצמיות וגם את היצירתיות שלו ודחפי חייו הפנימיים.

מתוך: "משקפיים", יוני 98'

הצגת העצמי בחיי היום יום/ אירוינג גופמן

כשנכנס היחיד לסביבה חברתית מחפשים בני הסביבה מידע עליו, או בודקים את המידע הנמצא בידם. הם מתעניינים בסטאטוס הסוציו אקונומי הכללי שלו, מושג העצמי שלו, יחסו אליהם, כישוריו מהימנותו וכ"ו. מידע על הפרט עוזר להגדרת המצב ומאפשר לאחרים לדעת מראש מה מצפה הוא מהם ומה הם יכולים לצפות ממנו. באופן כזה ידעו לפעול בצורה הטובה ביותר כדי לגרום לתגובה הרצויה מצדו. אם אין הם מכירים אותו, יכולים הם להשוותו עם פרטים דומים שקדמו לו , או חשוב יותר, ליישם לגביו סטריאוטיפים בלתי-בדוקים. ...

נפנה עתה לנקודת המבט של הפרט, המציג עצמו בפני אחרים. ... בלי קשר למטרותיו ולמניע הקיים אצלו ביחס למטרה מסוימת, יהיה האינטרס שלו לפקח על התנהגותם, וביחוד על יחסם אליו. פיקוח זה מושג על-פי-רוב על ידי השפעה על הגדרת המצב, כפי שמנסחים אותו האחרים. הוא יכול להשפיע על הגדרה זאת באמצעות הצגת עצמו באופן שיגרום לאחרים לפעול בהתאם לתוכניתו. וכך כשמופיע הפרט לפני אחרים, ישתדל ליצור רושם כזה שיתאים לאינטרס שלו.

...

כאשר מניחים אנו שהפרט מטיל הגדרת מצב כשהוא מופיע בפני אחרים, עלינו לראות שגם האחרים, עד כמה שתפקידם יראה סביל, מטילים בצורה יעילה הגדרת מצב משלהם, על-ידי תגובתם לפרט ועל-ידי קווי התנהגות שהם מיחסים לו.

...

... אסור לנו להתעלם מהעובדה המרכזית שלכל הגדרת מצב יש אופי מוסרי מיוחד. ... החברה מאורגנת לפי העיקרון שלכל פרט בעל תכונות חברתיות מסוימות יש זכות מוסרית לצפות שאחרים יתייחסו אליו ויעריכוהו בהתאם לתכונות אלו... כאשר הפרט מטיל הגדרת מצב, ולכן טוען באופן סמוי או גלוי שהוא אדם מסוג מסוים, הוא מפעיל אוטומטית דרישה מוסרית על האחרים, בחייבו אותם להתייחס אליו באופן שזכאים לו אנשים מסוגו. בצורה סמויה מוותר הוא על היותו מישהו אחר, ומוותר על היחס שהיה מתאים לאדם כזה.

האחרים מוצאים, אפוא, שהפרט הודיע להם מיהו וכיצד חייבים הם לראותו.

(מתוך ד. רוט (עורכת) היחיד והסדר החברתי, הוצאת עם-עובד, 1974 ע"מ 21-14)